

Remiss; Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om säkerhet i händelse av brand i byggnader

Er beteckning: 31/2022

Länsstyrelsens remissyttrande

Länsstyrelsen tillstyrker remissen om förslag till föreskrifter och allmänna råd om säkerhet i händelse av brand i byggnader men vill skicka med några synpunkter.

Sammanfattning

Länsstyrelsen bedömer att förordningsförslaget kan leda till en tydligare och mer transparent tillämpning av PBL. Krav på kompetens och ansvar tydliggörs, men också att hänsyn ska tas till Gestaltad livsmiljö, kulturmiljö och sociala dimensioner.

Föreskrifternas nya regelmodell, som består av färre regler, är formulerade som funktionskrav samt innehåller endast bindande föreskrifter (i enlighet med Boverkets slutrapportering av regeringsuppdrag i december 2020). Länsstyrelsen bedömer att detta innebär ett ökat tolkningsutrymme. Ju större tolkningsutrymme det finns desto större är risken att kraven kommer att hanteras olika i olika kommuner. Funktionskrav kan också bli otydligt för oerfarna byggare, t.ex. förstagångsbyggare och de som endast kommer att bygga en enda gång, vilket kan leda till missförstånd och att fel begås.

Länsstyrelsen bedömer att flera av utredningens förslag ger ett ökat behov av utbildnings och vägledningsinsatser riktat till såväl kommunen som byggherrar.

Synpunkter på remissen

5 kap, 24 §

Inom lantbruket, och troligen inom annan verksamhet, förekommer stora envåningsbyggnader med stor volym, naturlig ventilation (självdreg) som kan vara isolerade eller oisolerade. Under senare år byggs allt fler av dessa byggnader och anläggningar som når över 2500 respektive 5000 m². Bland annat för att hantera djur och för att djuren själva obehindrat ska kunna röra sig mellan olika delar av byggnaden behöver då utrymmet vara sammanhängande, utan väggar. Djuren går i grupper som normalt är förhållandevis enkla att utrymma vid en eventuell brand. Det är få personer i byggnaderna, och dessa känner väl till utrymmena och kan själva utrymma vid behov.

Byggnaderna bedöms nu, liksom tidigare, som byggnadsklass 3 och verksamhetsklass 1.

Byggnader för djur med naturlig ventilation har normalt permanenta öppningar längs hela väggarna, och stora permanentanocköppningar. Djurstallar med dessa öppningar byggs oftast med 10-25 luftväxlingar per timme, vilket också automatiskt innebär en effektiv, permanent öppen brandgasventilation. Med stora byggnadsvolymer, växlande temperaturer, ofta utomhustemperatur vintertid, och periodvis hög relativ fuktighet är det svårt att få brandlarm eller sprinkler att fungera i byggnaderna.

Förslag till tillägg till 5 kap, 24 § i remissförslaget:

Med undantag för brandavskiljning av eventuella service- och teknikrum i byggnaderna, bör byggnader i byggnadsklass 3, verksamhetsklass 1, med självdragsventilation och stora permanentanocköppningar kunna byggas med brandceller större än 5000 m² utan några krav på brandskydd i form av brandlarm eller vattensprinkler. För dessa byggnader bör det då inte heller krävas en analytisk dimensionering av brandskyddet i de enskilda fallen.

5.6.4 Förvanskningförbudet och varsamhetskravet

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget att på ett tydligare sätt lyfta fram att varsamhetskrav och förvanskningförbud gäller vid ändring av byggnad. Vidare tydliggörs att mindre avvikelser är möjliga om det medför att kulturvärden kan bevaras utan att människors hälsa och säkerhet äventyras och om byggnadens tekniska status ändå blir tillfredsställande.

I förordningsförslaget tydliggörs att ändring i sig inte automatiskt innebär högre ställda krav, utan sådana endast kan ställas vid ändrad användning, vilket är positivt ur kulturvärdessynpunkt.

Länsstyrelsen anser att vägledning om hur särskild värdefull byggnad ska uttolkas i stort sett är ändamålsenlig. Länsstyrelsen har dock vid flera tillfällen lyft fram att det finns en tendens att tolka vägledningen årtalet 1920 som ett kriterium, d v s att endast byggnader uppförda före 1920 kan betraktas som särskilt värdefulla.

Den tidiga modernismen, men även senare former av modern- och postmodern bebyggelse är känslig för ovarsamma förändringar och stora förluster av kulturvärden och kulturhistoriska värden har redan ägt rum till följd av förvanskning och ovarsamma ingrepp. Arbetet med modernismens kulturarv är idag väletablerat inom kulturmiljövården och allt fler initiativ tas för att även bedöma den Postmoderna epokens kultur- och kulturhistoriska värden som kulturarv. Ålder är endast en aspekt av kulturvärdet. I utredningar kring hur kulturvärden kan bedömas brukar det i generella termer anses ett tidsmässigt avstånd på ca en generation (25-30 år) innan det kulturhistoriska värdet kan bedömas på ett vederhäftigt vis. Den verkliga expansionen av såväl bostadsbyggande som bebyggelse för andra ändamål inträder under tiden efter andra världskriget. Om låg förekomst av representation från en äldre bebyggelseepok ska vara en grund för särskild värdefull byggnad anser Länsstyrelsen att årtalet ändå bör justeras framåt i tiden, förslagsvis till 1950, d v s fn 75 år. Ett än bättre alternativ är en ”rullande” åldersgräns t ex byggnader äldre än 75 år.

7.2 Informationsinsatser

Länsstyrelsen instämmer i Boverkets bedömning om att kunskapsspridning och vägledning behöver utvidgas initialt samt att nya former för detta behöver utarbetas. En risk med att överlåta ansvaret på branscher är dock att ansvaret för övergripande aspekter, så som kulturvärden och sociala aspekter, kan komma att överskuggas. Det är därför av stor vikt att sådana aspekter lyfts fram i såväl vägledning som tillsyn.

8.3.2 Länsstyrelsens tillsynsvägledning

Boverket ska tillsammans med Länsstyrelsen ge tillsynsvägledning i enlighet med 8 kap 13-14 §§ PBF. Införandet av ett ändrat regelverk för byggregler kommer att innebära ett ökat behov av vägledningsinsatser. Arbetet kommer inledningsvis att bli resurskrävande. Men även fortsättningsvis kommer sannolikt behovet av tillsynsvägledning att öka när kommunerna ska ingripa senare i byggprocessen.

8.4 Kommuner

Länsstyrelsen instämmer i behovet av kompetensutveckling inritad på såväl politiker som tjänstemän. Eftersom byggherreansvaret tydliggörs kan mängden lösningsalternativ tänkas öka. Det kan dels medföra ett ökat behov av tillsynsinsatser initialt och dels att tillsynande personal behöver en bredare kompetens, eftersom fler aspekter behöver tillsynas.

8.8 Kulturmiljö, arkitektur och gestaltad livsmiljö

Förslaget har potential att ge positiva effekter utifrån såväl gestaltning som kulturvärden, särskilt genom att dessa regler tydliggörs. Det kräver dock fortsatta väglednings- och utbildningsinsatser för att önskad effekt ska uppnås.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Anna Olofsson med handläggare Daniel Axelström som föredragande samt antikvarie Mia Geijer och husdjurs- och byggnadskonsulent Anna Nordblad som deltagande.